

Tria sunt in baptismatis sacramento visibilia, et tria invisibilia. Visibilia sunt 796
sacerdos corpus et aqua. Invisibilia vero spiritus^a anima et fides. Illa tria visibilia^{post Aug. 10.}
nihil proficiunt foris, si haec tria invisibilia non intus operantur. Sacerdos corpus
aqua abluit^b, Spiritus sanctus animam fide iustificat. Et hoc est, quod apostolus ait:
5 'Cooperatores enim Dei sumus'. Cooperatur^c homo Spiritui^d sancto in salute hominis; 3. Ioh. 1, 8.
sed et ipse homo, qui baptizandus^e est, cooperari ambobus debet in salute sua, id
est Spiritui sancto et sacerdoti humiliter corpus praestare ad sacri mysterium lavacri et
animam voluntarie^f ad catholicae fidei susceptionem. Haec omnia doctori in initio
fidei et sacramento baptismatis ad salutem accipientis diligenter considerata sunt^g;
10 et non desidiose^h tanti sacramenti mysterium exsequiⁱ.

Sed hoc quoque magnopere pensandum est, qualiter novella plantatio colenda
sit, ut^k primi flores fidei ad incrementa fructuum pervenire valeant; ne gelu cuiuslibet
duritiae emarcescant et ad dulcedinem optati^l fructus non crescant. Nam infantilis^m
aetas suavitate materni lactis nutrienda est^l; et rudis animaⁿ mollioribus divinae
15 dulcedinis praeceptis^o alenda est^p. Nam solidus cibus virorum est fortium; et altiora
praecepta illorum sunt, qui exercitatos habent sensus in lege Dei. Unde^q et apostolus
quibusdam fragilioris intellegentiae fratribus scribens ait: 'Lac vobis dedi escam, non 1. Cor. 3, 2.
solidum cibum; quia non potuistis accipere, sed necdum potestis; quia carnales^r estis'.
'Carnalis enim homo non percipit ea, quae Dei sunt; spiritualis enim omnia diiudicat', ib. 2, 14. 15.
20 id est discernit et iudicat. Unde et ipsa veritas in evangelio quibusdam calumnianti-
bus^s, cur apostoli non ieiunarent, sicut Farisei^t et discipuli Iohannis, respondit: 'Nemo Matth. 9, 17.
mittit vinum novum in utres veteres; alioquin et utres rumpuntur, et vinum effunditur,
et utres peribunt'. Qui sunt utres veteres, nisi qui in gentilitatis erroribus obdurave-
runt? quibus si austeriora^u in initio fidei novae praedicationis praecepta tradideris,
25 rumpuntur et ad veteres consuetudines perfidiae^v revolvuntur.

Constantior est itaque ad omne opus mens multo tempore in sacrae fidei exer-
citatione^w roborata, quam novella praedicatione initiata. Aliter enim sanctus Petrus,
postquam musto sancti Spiritus repletus est, in palatio Romano pro fide christiana
Neroni respondit; et aliter in domo Caiphae pro confessione discipulatus Christi Ioh. 18, 17.
30 ancillae respondit. Hic timidior, illic constantior; hoc exemplar fuit fragilitatis, illud
fortitudinis. Quem Christus post resurrectionem pietatis^x intuitu^y trina dilectionis suae
professione^z ad pristinae dignitatis principatum revocavit, atque oves, quas proprio ib. 21, 15-17.
redemit sanguine, commendavit pascendas; quatenus bonus pastor intellegeret non
semper delinquentes dura invectione castigare, sed saepe pia consolationis ammoni-
35 tione corrigere. Nam et ipse dominus noster Iesus Christus, dum a Iudeis temptaretur
de muliere adultera, non statim legalis censuram sententiae protulit, sed humilitatis
exemplo^a se inclinans scribebat in terra; ut designaret doctorem propriae fragilitatis ib. 8, 6.
culpas in pulvere sui cordis prius depingere et sic aliena mitius diiudicare^b peccata².
At^c si huius considerationis regula in omni aetate et proposito diligenter tractanda
40 est, quanto^d magis in his, qui ab errore inolitae consuetudinis ad fidem christianam
nuper conversi sunt, magno pietatis moderamine observanda est, necnon etiam et in

^a) et *add.* S, T*. ^b) aquabluit H. ^c) Cooperatus H. ^d) spū H, S, T*. ^e) baptizantus S.
^f) voluntariae S. ^g) considerandum est S. ^h) desidios H; desidiose ad S. ⁱ) exsequu H; exequi T*.
^k) et S, T*. ^l) optate H, S. ^m) infantulis H. ⁿ) animam S. ^o) prec. *post corr.* prec. T*.
45 ^p) om. S. ^q) Vide H. ^r) carnalis S. ^s) calumniantibus T. ^t) farisei T*. ^u) austerioribus H, T*
(oribus in loco raso T*). ^v) perfidie T*. ^w) consecratione T*. ^x) pietas H. ^y) intuitu H.
^z) profesione S. ^a) exempla S. ^b) deiudicare S. ^c) ad T* *post corr.* at. ^d) quantum S.

1) Cf. *supra* p. 157. 2) Cf. *Alcv. Commentar. in Ioh. l. IV c. 19 (Opp. I, 541)*: nos videlicet
typice instruens, ut cum quaelibet proximorum errata conspiciamus, non haec antea reprehendendo iudi-
50 cemus, quam ad conscientiam nostram reversi, digito eam discretionis solerter exsculpamus.